

Examining the frequency of skin-to-skin contact and the initiation of breastfeeding in the first hour of birth in full-term infants born in Ayatollah Mousavi Hospital, Zanjan, 2023

Nahid jafari¹, Azam Maleki², Afshin Zinali³, Robab Bayat⁴, Aida Ghaffari^{5*}, Hamideh Gholami

1. Assistant Professor of Neonatal and Perinatal Medicine , Department of neonatology, School of Medicine, Ayatollah Mousavi hospital, Zanjan university of medical sciences, Zanjan, Iran
2. Ph.D, Assistant professor of reproductive health , Social Determinants of Health Research Center, Health and Metabolic Diseases Research Institute, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran
3. MD, General medical student, Faculty of Medicine, Ayatollah Mousavi hospital, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran
4. BSc in Midwifery, Ayatollah Mousavi Hospital, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran
5. MSc ,Midwifery Instructor, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran
6. Assistant Professor of Obstetrics and Gynecology, Department of Obstetrics and Gynecology, Faculty of Medicine, Ayatollah Mousavi Medical Education Center, Zanjan University of Medical Sciences

*Corresponding Author: Aida Ghaffari, Email: a.ghaffari@zums.ac.ir

Received: 1 March 2024

Accepted: 21 May 2024

Abstract

Background & Aim: One crucial step in implementing the child-friendly protocol in hospitals is to monitor the current situation regarding skin-to-skin contact between mother and baby and initiating breastfeeding within the first hour of birth. The present study was conducted with the aim of investigating the level of skin-to-skin contact and breastfeeding within the initial hour postnatal and its associated factors

Materials & Methods: The present study was a cross-sectional study which was done in the winter of 2022 in Ayatollah Mousavi Hospital of Zanjan city. The sample size included 385 mothers who gave birth admitted to the Postpartum care unit of the Hospital, who were selected by simple random method. The data were collected by using the registering form of the demographic characteristics of the mother, the characteristics of the baby, the mother's pregnancy and delivery, and data related to the state of skin contact between the mother and the baby and the start of feeding in the first hour after the childbirth, through interviews with the mother, and with using SPSS software version 21 and descriptive statistics indicators, chi-square test and conditional logistic regression model were analyzed with a confidence level of 95%.

Results: The study's findings revealed that approximately 53% of infants experienced skin-to-skin contact with their mothers. Within the initial hour post-delivery, 89% of infants were breastfed. According to the results of the logistic regression model, the variable of delivery method had a significant relationship with the state of mother-baby skin contact and the variable of residence with breastfeeding in the first hour after childbirth. So that in mothers living in the city, the chance of breastfeeding in the first hour after birth was 2.5 times higher ($p=0.016$) and the chance of skin-to-skin contact between mother and baby in cesarean section was 8% lower than natural delivery ($p=0.001$).

Conclusion: The results of the present study show that the skin contact between mother and baby was relatively good and breastfeeding was good. Considering the relationship between skin contact between mother and baby and delivery method, it is suggested to plan suitable interventions to increase skin contact coverage and breastfeeding in the first hour after childbirth, especially in cesarean deliveries.

Key words: Skin to skin contact, childbirth, breastfeeding

How to cite this article: jafari N, Maleki A, Zinali A, Bayat R, Ghaffari A, Gholami H. Examining the frequency of skin-to-skin contact and the initiation of breastfeeding in the first hour of birth in full-term infants born in Ayatollah Mousavi Hospital, Zanjan, 2023. Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty, 2024; Vol 9(4), spring, pp 366 – 382. <https://sjnmp.muk.ac.ir/article-1-605-fa.html>.

بررسی میزان تماس پوست با پوست و تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد و عوامل مرتبط با آن: یک مطالعه مقطعی

ناهید جعفری^۱، دکتر اعظم ملکی^۲، افشین زینالی^۳، رباب بیات^۴، آیدا غفاری^{۵*}، حمیده غلامی^۶

۱. استادیار طب نوزادی و پیرامون تولد، گروه نوزادان، دانشکده پزشکی، بیمارستان آیت الله موسوی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
۲. استادیار بهداشت باروری، پژوهشکده سلامت و بیماری‌های متابولیک، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
۳. دانشجوی پزشکی عمومی، دانشکده پزشکی، بیمارستان آیت‌الله موسوی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
۴. کارشناس مامایی، بیمارستان آیت‌الله موسوی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
۵. مربی مامایی، گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران
۶. استادیار زنان و زایمان، گروه زنان و زایمان، دانشکده پزشکی، مرکز آموزشی درمانی آیت الله موسوی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران

*نویسنده مسئول: آیدا غفاری، ایمیل: a.ghaffari@zums.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۰۱

چکیده

زمینه و اهداف: یکی از اقدامات مهم در زمینه تحقق اجرای پروتکل دوستدار کودک در بیمارستان‌ها پایش وضعیت موجود از نظر تماس پوست با پوست مادر و نوزاد و شروع تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد است. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان تماس پوست با پوست و تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد و عوامل مرتبط با آن انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی بود که در زمستان سال ۱۴۰۱ در بیمارستان آیت‌الله موسوی شهر زنجان انجام شد. حجم نمونه شامل ۳۸۵ نفر از مادران زایمان کرده بستری شده در بخش مراقبت پس از زایمان بیمارستان مذکور بود که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از فرم ثبت مشخصات دموگرافیک مادر، مشخصات نوزاد، بارداری و زایمان و همچنین داده‌های مربوط به وضعیت تماس پوستی و شروع تغذیه در ساعت اول پس از تولد نوزاد از طریق مصاحبه با مادر جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و شاخص‌های آمار توصیفی، آزمون کای دو و مدل رگرسیون لجستیک شرطی با سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج مطالعه حاضر نشان داد حدود ۵۳ درصد از نوزادان تماس پوستی با مادر خود داشتند. در ساعت اول بعد از تولد ۸۹ درصد نوزادان از شیرمادر تغذیه شده بودند. بر اساس نتایج مدل رگرسیون لجستیک متغیر روش زایمان با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد و متغیر محل سکونت با شیردهی ساعت اول بعد از تولد ارتباط معنی‌داری داشت. به طوری که در مادران ساکن شهر شانس شیردهی در ساعت اول بعد از تولد ۲/۵ برابر بیشتر بود ($p=0/016$) و شانس برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد در روش سزارین ۸ درصد کمتر از زایمان طبیعی بود ($p=0/001$).

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد تماس پوستی مادر و نوزاد وضعیت نسبتاً مطلوب و شیردهی وضعیت مطلوب داشت. با توجه به ارتباط تماس پوستی مادر و نوزاد با روش زایمانی، برنامه‌ریزی و طراحی مداخلات مناسب برای افزایش پوشش تماس پوستی و شیردهی در ساعت اول بعد از تولد به خصوص در زایمان سزارین پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: تماس پوست با پوست، زایمان، شیردهی

سیستماتیک شیوع تماس پوستی مادر و نوزاد در ساعت اول تولد از ۱٪ تا ۹۸ درصد متغیر بود. کشورهای با درآمد بالا نسبت به کشورهای با درآمد متوسط و پایین، میزان شیوع بالاتری را گزارش کرده بودند (۵).

شیوع تماس پوستی مادر و نوزاد در برزیل ۶۰/۱٪ (۶)، در ۱۷ کشور واقع در جنوب صحرای آفریقا ۴۵,۶۸٪ (۷) و در مطالعه‌ای در ایران ۱۶/۷ درصد گزارش شده است (۸). میزان تماس پوستی مادر و نوزاد بعد از تولد متأثر از فاکتورهای اجتماعی، اقتصادی و فردی است. در مطالعه‌ای در پاپوآگینه نو نوزادان پسرکه حاصل زایمان اول و به روش طبیعی می‌باشند میزان تماس پوستی مادر و نوزاد بعد از تولد بیشتر بود. هم چنین در مادرانی که در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ سال، دارای تحصیلات بالا، شاغل و برخوردار از بیمه درمانی بودند شانس برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد بیشتر بود (۷).

در مطالعه دیگر در برزیل مهم‌ترین موانع برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد بعد از تولد نارسایی، زایمان سزارین و نمره آپگار زیر ۷ ذکر شده است (۹). شروع تغذیه با شیر مادر طی یک ساعت اول تولد، اولین و حیاتی‌ترین گام برای کاهش مرگ‌ومیر شیرخواران و کودکان است (۱۰). میزان شروع تغذیه نوزاد با شیر مادر در ساعت اول تولد در ۱۱ کشور اروپایی بین ۵۶ تا ۹۷ درصد متغیر است (۱۱). در بررسی وضعیت ۳۱ کشور با سطح درآمد پایین تا متوسط نشان داده شده است؛ تقریباً در اکثر

مقدمه

تماس پوستی، به برقراری تماس پوست با پوست مادر و نوزاد بلافاصله یا طی ۵ دقیقه اول بعد از تولد حداقل به مدت یک ساعت اطلاق می‌شود. نوزاد بلافاصله پس از تولد خشک شده و به طور مستقیم روی سینه لخت مادر خود قرار می‌گیرد و هر دوی آنان با یک پتوی گرم پوشانده می‌شوند (۱). امروزه اهمیت و مزایای تماس پوست با پوست مادر و نوزاد و شروع تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد بر کسی پوشیده نیست (۲). از فواید تماس پوستی می‌توان به تثبیت ضربان قلب نوزاد، بهبود سطح اکسیژن‌رسانی، تنظیم دمای مناسب بدن نوزاد، پیشگیری از مرگ‌ومیر نوزادان، برقراری پیوند عاطفی مادر و نوزاد، موفقیت و استمرار بیشتر در تغذیه با شیر مادر، کاهش استرس و نگرانی، افزایش اعتماد به نفس مادر در مراقبت از نوزاد، اطمینان بیشتر مادر از سلامت نوزاد، افزایش حس کنترل و مدیریت شرایط توسط مادر اشاره کرد (۲، ۳).

در گام چهارم اقدامات ده گانه بیمارستان‌های دوستدار کودک که توسط یونیسف و WHO منتشر شده است، به برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد و تغذیه نوزاد با شیرمادر ظرف یک ساعت اول بعد از تولد تأکید شده است (۴). فراوانی تماس پوستی مادر و نوزاد در نقاط مختلف جهان متفاوت می‌باشد. در مرور

وضعیت مطلوب از نظر تماس پوستی مادر و نوزاد خیلی فاصله وجود دارد (۱۷). عدم اصلاح و بازنگری مستمر دستورالعمل‌ها، کاربردی نبودن دستورالعمل‌ها، نیاز به وجود فرد ثالث برای تماس پوستی، عدم تبعیت از دستورالعمل‌ها و سلیقه‌ای عمل کردن در برقراری تماس پوستی، افزایش بارکاری پرسنل مخصوصا در زمان شلوغی شیفت، کاستی‌های دانش کارکنان و مادر، ناکارآمدی نظارت سازمان‌ها، پایش و ارزشیابی سنتی از جمله عوامل بازدارنده اجرای دستورالعمل تماس پوست به پوست مادر و نوزاد در ساعت اول پس از تولد در ایران ذکر شده است (۱۸). یکی از اقدامات مهم در زمینه تحقق اجرای پروتکل دوستدار کودک در بیمارستان‌ها پایش وضعیت موجود است. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان تماس پوست با پوست و تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد و عوامل مرتبط با آن انجام شد.

مواد و روش‌ها

یک مطالعه توصیفی - مقطعی با هدف بررسی میزان تماس پوست با پوست و تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد و عوامل مرتبط با آن در بیمارستان آیت‌الله موسوی زنجان سال ۱۴۰۱ انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه مادران زایمان کرده بستری در بخش مراقبت پس از زایمان بیمارستان آموزشی ایت‌الله موسوی زنجان بود. معیارهای ورود شامل مادران دارای نوزاد ترم، سالم با حال عمومی خوب و قادر به تغذیه از پستان مادر و عدم وجود کنترااندیکاسیون تماس پوست با پوست مادر و نوزاد از جمله

کشورها، ۸۰ درصد نوزادان در اولین روز پس از تولد، شیردهی را شروع کرده بودند، به جز چاد و پاکستان، که به ترتیب تنها ۴۱ درصد و ۵۶ درصد موارد را شامل بود.

در بوروندی که در جنوب صحرای آفریقا واقع است، ۸۵ درصد از نوزادان بلافاصله بعد از تولد شیردهی را شروع کرده بودند در حالی که درصد شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد در چاد ۲۳ درصد بود. در منطقه آسیای جنوبی و جنوب شرقی آسیا، شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد از ۲۰ درصد در پاکستان تا ۷۶ درصد در تیمور شرقی^۱ متغیر بود. در منطقه شمال آفریقا، غرب و آسیای مرکزی، شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد از ۲۷ درصد در مصر تا ۶۷ درصد در اردن متغیر بود (۱۲).

در ایران در مطالعه‌ای شیوع شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد ۳۲/۲ درصد (۱۳) و در مطالعه دیگر ۹۶ درصد از مادران در ۲۴ ساعت اول بعد از زایمان شیردهی به نوزاد خود را آغاز کرده بودند (۱۴). براساس شواهد موجود شروع شیردهی در ساعت اول پس از تولد با وضعیت تحصیلی مادر، شاخص دارایی، محل سکونت، روش زایمان، محل زایمان، عامل زایمان، وجود عوارض دوران بارداری و زایمان و تمایل به شیردهی مادر ارتباط معنی‌داری دارد (۱۵، ۱۶).

علی‌رغم دیدگاه مثبت کارکنان بهداشتی درمانی در خصوص برقراری تماس پوستی هنوز هم در بسیاری از کشورها تا رسیدن به

تغذیه نمودید؟ (با شیر خودتان و بصورت تغذیه پستانی). براساس دستورالعمل وزارت بهداشت اسکوربندی این سوالات با طیف ۱- بلافاصله ۲- در پنج دقیقه اول ۳- در نیم ساعت اول ۴- در یک ساعت اول ۵- به محض هوشیاری مادر ۶- سایر....."

طراحی شده است.

علاوه بر این با توجه به اهمیت مدت زمان تماس پوستی و پایش وضعیت موجود پاسخ مادران در قسمت سایر برحسب دقیقه نیز جمع اوری شد. سپس براساس فراوانی با فواصل ۱۵ دقیقه طبقه بندی به شرح زیر ۱-۵ دقیقه، ۶ تا ۱۵ دقیقه، ۱۶ تا ۳۰ دقیقه، ۳۱ تا ۴۵ دقیقه و ۴۶ تا ۶۰ دقیقه تقسیم بندی شد. پرسشنامه مورد استفاده از نظر محتوا توسط ۵ نفر از متخصصان (سه نفر در حیطه زنان و دو نفر در حیطه نوزادان) بررسی و تایید شد. معیار تماس پوستی مادر و نوزاد در مطالعه حاضر مطابق با دستورالعمل وزارت بهداشت ایران در نظر گرفته شد.

طبق تعریف تماس پوستی: به "برقراری تماس پوست به پوست مادر و نوزاد بلافاصله یا طی ۵ دقیقه پس از تولد حداقل به مدت یک ساعت" اطلاق می شود. نوزاد بلافاصله پس از تولد به طور مستقیم روی سینه لخت مادر خود قرار می گیرد و سپس خشک می شود، هر دو آنها را با یک پتوی گرم پوشانده و برقراری تماس پوستی حداقل به مدت یک ساعت یا تا بعد از اولین تغذیه با شیر مادر ادامه می یابد (۱). توصیف داده ها با استفاده از شاخص های آمار توصیفی و بررسی ارتباط هر یک از متغیرهای

بیماری پوستی مادر و نوزاد به تشخیص پزشک و معیارهای خروج شامل وجود آنومالی آشکار در نوزاد در بدو تولد، نیاز به احیای پیشرفته نوزادی در بدو تولد، عوارض شدید بارداری و زایمان و انتقال مادر یا نوزاد به بخش مراقبت های ویژه بود.

حجم نمونه با در نظر گرفتن اندازه اثر حداکثر تماس پوستی (۵۰ درصد)، خطای نوع اول ۰/۰۵ و دقت ۰/۰۵ حجم نمونه ۳۸۴ محاسبه شد. لیست افراد واجد شرایط روزانه با مراجعه به بخش تهیه و سپس به روش تصادفی سیستماتیک ($K=2$) نمونه های پژوهش انتخاب شدند. داده ها با استفاده از فرم ثبت مشخصات دموگرافیک مادر، مشخصات نوزاد و بارداری و زایمان مادر جمع اوری شد که مشتمل بر سن مادر، تحصیلات مادر، محل سکونت خانواده، روش زایمانی، جنسیت نوزاد، رتبه تولد نوزاد، نمره اپگار دقیقه اول و پنجم، سن حاملگی موقع تولد نوزاد و وزن موقع تولد از طریق مراجعه به پرونده مادر تکمیل شد.

هم چنین داده های مربوط وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد و شروع تغذیه در ساعت اول پس از تولد نوزاد از طریق مصاحبه با مادر جمع آوری شدند. علاوه بر این مدت زمان تماس پوستی نیز بررسی شد. نمونه ای از سوالات شامل "۱- آیا تماس پوستی مادر و نوزاد انجام شد؟ پاسخ دهی سوال با گزینه های بلی، خیر و نمی دانم آیتم بندی شد. ۲- چه زمانی پس از زایمان اولین تماس پوستی مادر و نوزاد برقرار شد؟ تماس پوستی مادر و نوزاد تا چه مدت ادامه یافت؟ چه مدت پس از زایمان اولین بار نوزادان را

یافته‌ها

توصیف مشخصات دموگرافیک مادران شرکت کننده در مطالعه در جدول شماره ۱ گزارش شده است. براساس نتایج این جدول دامنه سنی مادران شرکت کننده در مطالعه بین ۱۵ تا ۴۷ سال متغیر بود. بیشترین درصد مادران شرکت کننده در مطالعه در گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال (۴۳/۶ درصد)، محل سکونت روستا (۵۷/۹ درصد)، سطح تحصیلات در سطح دبیرستان_دیپلم (۳۵/۳ درصد) بود. هم چنین دامنه سن نوزادان متولد شده بین ۳۷ هفته تا ۴۱ هفته متغیر بود.

زمینه‌ای با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد و یا شیردهی در ساعت اول بعد از تولد با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۱، آزمون کای دو و مدل رگرسیون لجستیک شرطی در سطح اطمینان ۹۵ درصد انجام شد. این مطالعه بعد از تصویب در معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی زنجان و اخذ تاییدیه از کمیته اخلاق انجام شد. هم چنین رضایت‌نامه کتبی از والدین اخذ شد؛ و تمامی اصول اخلاقی در کل فرایند انجام پژوهش از جمله رعایت اصل رازداری و بی‌نام بودن پرسشنامه‌ها در راستای حفظ محرمانگی اطلاعات رعایت گردید. این پژوهش هیچ گونه بار مالی بر بیمار نداشت و کلیه جمع‌آوری اطلاعات پس از اخذ کد اخلاق صورت گرفت.

جدول شماره ۱: رابطه مشخصات دموگرافیک مادران و نوزادان با وضعیت تماس پوستی

P value*	تماس پوستی		متغیر دموگرافیک
	خیر تعداد(%)	بلی تعداد(%)	
۰/۰۰۱	(۱۲/۵٪)۱	(۱۴/۶٪)۵۵	۱۵-۲۰
	(۱۲/۵٪)۱	(۴۴/۳٪)۱۶۷	۲۱-۳۰
	(۵۰/۰٪)۴	(۳۹/۳٪)۱۴۸	۳۱-۴۰
	(۲۵/۰٪)۲	(۱/۹٪)۷	۴۱-۴۷
	(/۱۰۰)۸	(/۱۰۰)۳۷۷	جمع
۰/۶۴۶	(۵۰/۰٪)۴	(۵۸/۱٪)۲۱۹	روستا
	(۵۰/۰٪)۴	(۴۱/۹٪)۱۵۸	شهر
	(/۱۰۰)۸	(/۱۰۰)۳۷۷	جمع
۰/۰۰۱	(۲۵/۰٪)۲	(۳۳/۷٪)۱۲۷	بیسواد/ ابتدایی
	(۳۷/۵٪)۳	(۲۴/۷٪)۹۳	راهنمایی
	(۰/۰٪)۰	(۳۶/۱٪)۱۳۶	دیپلم/دبیرستان
	(۳۷/۵٪)۳	(۵/۶٪)۲۱	دانشگاه
	(/۱۰۰)۸	(/۱۰۰)۳۷۷	جمع
۰/۱۰۶	(۶۲/۵٪)۵	(۲۲/۵٪)۸۵	۳۷
	(۱۲/۵٪)۱	(۳۱/۸٪)۱۲۰	۳۸

		۳۹	(۲۹/۲٪)۱۱۰	(۲۵/۰٪)۲
		۴۰	(۱۴/۹٪)۵۶	(۰/۰٪)۰
		۴۱	(۱/۶٪)۶	(۰/۰٪)۰
	جمع		(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۳۲۱	وزن نوزاد در زمان تولد (گرم)	کمتر از ۲۵۰۰	(۴/۵٪)۱۷	(۱۲/۵٪)۱
		بیش از ۲۵۰۰	(۹۵/۵٪)۳۶۰	(۸۷/۵٪)۷
	جمع		(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۳۷۸	آپگار دقیقه اول	۸	(۵/۶٪)۲۱	(۱۲/۵٪)۱
		۹	(۹۴/۴٪)۳۵۶	(۸۷/۵٪)۷
	جمع		(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۹۰۰	آپگار پنجم	۹	(۱/۳٪)۵	(۰/۰٪)۰
		۱۰	(۹۸/۷٪)۳۷۲	(۱۰۰/۰٪)۸
	جمع		(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۲۴۴	رتبه تولد نوزاد در خانواده	۱	(۲۲/۸٪)۸۶	(۲۵/۰٪)۲
		۲	(۴۳/۲٪)۱۶۳	(۲۵/۰٪)۲
		۳	(۲۷/۱٪)۱۰۲	(۲۵/۰٪)۲
		۴	(۶/۹٪)۲۶	(۲۵/۰٪)۲
		جمع	(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۱۶۱	جنسیت	دختر	(۵۰/۹٪)۱۹۲	(۷۵/۰٪)۶
		پسر	(۴۹/۱٪)۱۸۵	(۲۵/۰٪)۲
		جمع	(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸
۰/۰۰۶	روش زایمانی تولد نوزاد	سزارین	(۳۶/۹٪)۱۳۹	(۸۷/۵٪)۷
		طبیعی	(۶۳/۱٪)۲۳۸	(۱۲/۵٪)۱
		جمع	(/۱۰۰)۳۷۷	(/۱۰۰)۸

* با استفاده از آزمون کای دو

بیشترین درصد نوزادان در سن حاملگی ۳۸ هفته متولد شده بودند

(۳۱/۴ درصد) دامنه وزن نوزادان در زمان تولد بین ۲۰۰۰ گرم تا

۴۶۰۰ گرم متغیر بود. بیشتر نوزادان متولد شده وزن بالاتر از

۲۵۰۱ گرم داشتند (۹۵/۳ درصد)، بیش از ۹۴ درصد از نوزادان

در زمان تولد نمره آپگار ۹ داشتند (۹۴/۳ درصد)، نمره آپگار

دقیقه پنجم بیش از ۹۸ درصد نوزادان در زمان تولد ۱۰ بود

درصد زایمان‌های انجام شده تماس پوستی مادر و نوزاد برقرار

داشت. بیشتر نوزادان متولد شده دارای جنسیت دختر (۵۱/۴

درصد) و بیشترین درصد روش زایمانی تولد نوزاد به روش

طبیعی بود (۶۲/۱ درصد) (جدول شماره ۱). نتایج نشان داد دامنه

مدت زمان تماس پوستی بین ۱ تا ۶۰ دقیقه متغیر بود. نزدیک به

شده بود؛ این در حالی است که فقط در ۵۳/۱ درصد موارد

هم چنین تماس پوستی مادر و نوزاد در دو طیف سنی زیر ۲۰ سال و بالای ۴۱ سال نسبت به سایر گروه‌های سنی کمتر بود. ارتباط محل سکونت با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد از نظر آماری معنی‌دار نبود ($p=0/646$). ارتباط مشخصات نوزادان با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد با استفاده از آزمون کای دو بررسی شد. نتایج نشان داد فراوانی تماس پوستی مادر و نوزاد با متغیرهای سن نوزادان، وزن نوزادان، آپگار دقیقه اول و پنجم بعد از تولد، رتبه تولد نوزاد، جنسیت نوزاد ارتباط معنی‌داری از نظر آماری نداشت. اما فقط با نوع روش زایمان نوزاد ارتباط معنی‌داری داشت ($p=0/006$). به طوری که فراوانی تماس پوستی در نوزادانی که با روش زایمان طبیعی متولد شده اند بیشتر از روش سزارین بود (جدول شماره ۱).

اجرای تماس پوستی مادر و نوزاد با دستورالعمل ابلاغ شده از سوی وزارت بهداشت مطابقت داشت. هم چنین نزدیک به ۱۰ درصد موارد مدت زمان تماس پوستی مادر و نوزاد کمتر از ۵ دقیقه بود. هشتادو نه درصد نوزادان در ساعت اول بعد از تولد شیردهی از پستان مادر را شروع کرده بودند (جدول شماره ۲). ارتباط مشخصات دموگرافیک مادر با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد با استفاده از آزمون کای دو بررسی شد. نتایج نشان داد فراوانی تماس پوستی مادر و نوزاد با سن و تحصیلات مادر ارتباط معنی‌داری داشت ($p=0/001$). به طوری که بیشترین فراوانی تماس پوستی مادر و نوزاد در مادران دارای تحصیلات دبیرستان/دیپلم و کمترین فراوانی مربوط به تحصیلات دانشگاهی بود.

جدول شماره ۲: فراوانی تماس پوستی مادر و نوزاد و شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد

پیامد اصلی مطالعه		فراوانی	درصد
تماس نوزاد با پوست مادر	بله	۳۷۷	۹۷/۹٪
	خیر	۸	۲/۱٪
	جمع	۳۸۵	۱۰۰٪
مدت زمان تماس پوستی مادر و نوزاد بر حسب دقیقه	۱-۵	۳۵	۹/۳٪
	۶-۱۵	۶۳	۱۶/۷٪
	۱۶-۳۰	۶۱	۱۶/۲٪
	۳۱-۴۵	۱۸	۴/۸٪
	۴۵-۶۰	۲۰۰	۵۳/۱٪
	جمع	۳۷۷	۱۰۰٪
شیردهی در ساعت اول بعد از تولد	بلی	۳۴۶	۸۹/۹٪
	خیر	۳۹	۱۰/۱٪
	جمع	۳۸۵	۱۰۰٪

مشخصات نوزادی با شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد با استفاده از آزمون کای دو بررسی شد. نتایج نشان داد فراوانی شیردهی در ساعت اول بعد از تولد بر حسب وزن نوزاد ($p=0/001$)، سن نوزاد ($p=0/009$)، روش زایمانی ($p=0/001$)، آپگار دقیقه اول ($p=0/044$) و رتبه تولد ($p=0/007$) از نظر آماری معنی دار بود (جدول شماره ۳).

ارتباط مشخصات دموگرافیک با شروع شیردهی نوزاد در ساعت اول بعد از تولد با استفاده از آزمون کای دو بررسی شد. نتایج نشان داد فراوانی شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد بر حسب محل سکونت مادران از نظر آماری معنی دار بود ($p=0/008$). اما ارتباط شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد با سن و تحصیلات مادر از نظر آماری معنی دار نبود. ارتباط

جدول شماره ۳. رابطه مشخصات دموگرافیک مادران و نوزادان با انجام شیردهی در ساعت اول

P value*	شیردهی در ساعت اول		دموگرافیک
	خیر تعداد (درصد)	بلی تعداد (درصد)	
0/194	5 (12/8%)	51 (14/7%)	15-20
	12 (30/8%)	156 (45/1%)	21-30
	20 (51/3%)	132 (38/2%)	31-40
	2 (5/1%)	7 (2/0%)	41-47
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/008	15 (38/5%)	208 (60/1%)	روستا
	24 (61/5%)	138 (39/9%)	شهر
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/328	11 (28/2%)	118 (34/1%)	بیسواد/ابتدایی
	10 (25/5%)	86 (24/9%)	راهنمایی
	13 (33/3%)	123 (35/5%)	دبیرستان - دیپلم
	5 (12/8%)	19 (5/5%)	دانشگاهی
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/205	23 (59/0%)	175 (50/6%)	دختر
	16 (41/0%)	171 (49/4%)	پسر
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/001	8 (20/3%)	10 (2/89%)	کمتر از 2500
	31 (79/5%)	336 (97/1%)	بیشتر از 2500 (گرم)
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/001	29 (74/4%)	117 (33/8%)	سزارین
	10 (25/6%)	229 (66/2%)	طبیعی
	39 (100%)	346 (100%)	جمع
0/009	17 (43/6%)	73 (21/1%)	37 سن حاملگی (هفته)

		۳۸	(/۲۳/۱)۹	(/۳۲/۴)۱۱۲
		۳۹	(/۳۰/۸)۱۲	(/۲۸/۹)۱۰۰
		۴۰	(/۲/۶)۱	(/۱۵/۹)۵۵
		۴۱	(/۰/۰)۰	(/۱/۷)۶
		جمع	(/۱۰۰)۳۹	(/۱۰۰)۳۴۶
		۱	(/۳۳/۳)۱۳	(/۲۱/۷)۷۵
		۲	(/۲۵/۶)۱۰	(/۴۴/۸)۱۵۵
۰/۰۰۷	رتبه تولد	۳	(/۲۳/۱)۹	(/۲۷/۵)۹۵
		۴	(/۱۷/۹)۷	(/۶/۱)۲۱
		جمع	(/۱۰۰)۳۹	(/۱۰۰)۳۴۶
		۸	(/۱۲/۸)۵	(/۴/۹)۱۷
۰/۰۴۴	آپگار دقیقه اول	۹	(/۸۷/۲)۳۴	(/۹۵/۱)۳۲۹
		جمع	(/۱۰۰)۳۹	(/۱۰۰)۳۴۶
		۹	(/۲/۶)۱	(/۱/۲)۴
۰/۴۱۵	آپگار پنجم	۱۰	(/۹۷/۴)۳۸	(/۹۸/۸)۳۴۲
		جمع	(/۱۰۰)۳۹	(/۱۰۰)۳۴۶
		۱-۵	(/۷۵)۲۴	(/۳/۲)۱۱
		۶-۱۵	(/۹/۴)۳	(/۱۷/۴)۶۰
		۱۶-۳۰	(/۹/۴)۳	(/۱۶/۸)۵۸
۰/۰۰۱	مدت زمان تماس پوستی مادر و نوزاد (دقیقه)	۳۱-۴۵	(/۶/۳)۲	(/۴/۶)۱۶
		۴۶-۶۰	(/۰)۰	(/۵۸)۲۰۰
		جمع	(/۱۰۰)۳۹	(/۱۰۰)۳۴۶

* با استفاده از آزمون کای دو

نوزاد ارتباط معنی داری داشت. به طوری که با افزایش سن مادر شانس برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد [$p=۰/۰۲۹$ ، $OR=۳/۵$ ، $CI 95\%= ۱/۱۳$] برابر افزایش داشت (جدول شماره ۴).

برای تعیین متغیرهای پیش‌بینی کننده وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد در مدل اول، متغیرهای سن مادر، محل سکونت خانواده و سطح تحصیلات مادر وارد مدل رگرسیون لجستیک شرطی شد بعد از کنترل اثر محل سکونت و تحصیلات مادر، براساس نتایج گام سوم مدل فقط متغیر سن با وضعیت تماس پوستی مادر و

جدول شماره ۴: رابطه مشخصات دموگرافیک مادر با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد بر اساس مدل رگرسیون لجستیک شرطی

میانگین	P value	OR	خطای استاندارد میانگین	فواصل اطمینان ۹۵ درصد
				حد پایین حد بالا

سن مادر	۱/۲۵۵	۰/۵۷۵	۰/۰۲۹	۳/۵۰۹	۱/۱۳۶	۱۰/۸۴۱
گام سوم	ثابت	۱/۶۸۴	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱		
متغیر(های) وارد شده در مرحله ۱: سن، مکان، تحصیلات						

نوزاد ، براساس نتایج گام شش مدل فقط متغیر روش زایمانی تولد نوزاد با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد ارتباط معنی داری داشت. به طوری که در روش زایمان سزارین شانس برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد ۸ درصد کمتر از زایمان طبیعی بود [$OR=0/08$, $CI 95\% = 0/01$, $0/68$, $p=0/021$] (جدول شماره ۵).

هم چنین در مدل دوم متغیر های وزن نوزاد، آپگار دقیقه اول و پنجم تولد، رتبه تولد نوزاد، جنسیت نوزاد و روش زایمانی تولد نوزاد وارد مدل رگرسیون لجستیک شرطی شد بعد از کنترل اثر وزن نوزاد، آپگار دقیقه اول و پنجم تولد، رتبه تولد و جنسیت

جدول شماره ۵: رابطه مشخصات نوزاد با وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد بر اساس مدل رگرسیون لجستیک شرطی

گام ششم	روش زایمانی تولد نوزاد ثابت	میانگین	خطای استاندارد میانگین	آماره والد	درجه آزادی	P value	OR	فواصل اطمینان ۹۵ درصد	
								حد بالا	حد پایین
		-۲/۴۸۴	۱/۰۷۴	۵/۳۴۴	۱	۰/۰۲۱	۰/۰۸۳	۰/۰۱۰	۰/۶۸۵
		-۰/۵۰۵	۱/۲۶۷	۰/۱۵۹	۱	۰/۶۹۰	۰/۶۰۴		

متغیر(های) وارد شده در مرحله ۱: وزن نوزاد، آپگار دقیقه اول و پنجم تولد، رتبه تولد نوزاد، جنسیت نوزاد و روش زایمانی تولد نوزاد

بحث

زمان تماس پوستی با نوزاد کمتر از ۵ دقیقه بود و فقط ۲/۵ درصد مادران تماس پوستی بیش از ۲۰ دقیقه با نوزادشان داشتند(۱۹). در مطالعه دیگر که توسط Ekholuenetale و همکاران سال ۲۰۲۱ در نیجریه انجام شده بود فقط ۱۲٪ مادران تماس پوستی با نوزاد را گزارش کرده بودند. هم چنین درصد تماس پوستی مادر و نوزاد در زایمان سزارین، نوزادان کم وزن، تحصیلات پایین و عدم دریافت مراقبت دوران بارداری کمتر بود(۲۰). در مطالعه Ekholuenetale و همکاران سال ۲۰۲۰ در گامبیا میزان تماس

مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان تماس پوست با پوست و تغذیه با شیر مادر در ساعت اول تولد و عوامل مرتبط با آن انجام شد. نتایج نشان داد بیش از نیمی از مادران براساس دستورالعمل ابلاغ شده از سوی وزارت بهداشت تماس پوستی با نوزاد خود را داشتند. در این راستا Abdulghani و همکاران (۲۰۲۱) در عربستان نشان دادند میزان تماس پوست با پوست مادر و نوزاد حدود ۱۵ درصد بود. ۷۹/۵ درصد مادران اظهار داشتند مدت

در مطالعه حاضر داده‌ها مدت کوتاهی بعد از تولد از طریق مصاحبه با مادران جمع‌آوری هم‌تاسازی شده است. در مطالعه Sampieri و همکاران داده‌ها از طریق مصاحبه با مادران در منزل چند روز پس از ترخیص و در مطالعه Kumaresana و همکاران از طریق داده‌های ثبت شده در پرونده بیماران جمع‌آوری شده بود. هم چنین اگرچه تماس پوست به پوست مادر و نوزاد پس از تولد بهترین روش مبتنی بر شواهد تایید شده در بهبود نتایج سلامتی مادر و کودک است اما تنوع قابل توجهی در تعریف تماس پوستی مادر و نوزاد، زمان شروع و تداوم تماس پوستی وجود دارد.

نوزاد بعد از تماس با پوست مادر، به طور مشخص یک سری رفتارهای پیش از تغذیه از خود نشان می‌دهد که ممکن است چند دقیقه تا یک ساعت یا بیشتر طول بکشد. این در حالی است که وجود موانعی مانند کمبود پرسنل، محدودیت زمانی، مشکل در تصمیم‌گیری در مورد انتخاب افراد واجد شرایط برای تماس پوستی، نگرانی‌های ایمنی، تداخل با مراقبت‌های بالینی، و مسائل بین بخشی، اجرا دستورالعمل را با چالش مواجه می‌کند و حتی برخی از کارکنان تداوم تماس پوستی مادر و نوزاد را تا ۱ ساعت غیرعملی می‌دانند (۲۵).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد تماس پوستی مادر و نوزاد در دو طیف سنی زیر ۲۰ سال و بالای ۴۱ سال نسبت به سایر گروه‌های سنی کمتر و در مادران دارای تحصیلات دبیرستان/دیپلم و روش

پوست با پوست مادر و نوزاد در سطح کشور ۳۵/۷ درصد گزارش شده است.

شانس دریافت تماس پوستی مادر و نوزاد در ساکنین روستاها، وزن طبیعی نوزاد، برخورداری از مراقبت‌های دوران بارداری و زایمان در مراکز درمانی بیشتر بود (۲۱). میزان تماس پوستی مادر و نوزاد در کشورهای جنوب صحرای آفریقا سال ۲۰۲۲ به طور متوسط ۴۲ درصد بود. درصد تماس پوستی مادر و نوزاد با روش زایمانی، برخورداری از بیمه و شاخص دارایی ارتباط معنی‌داری داشت (۲۲). نتایج مطالعات فوق با نتایج مطالعه حاضر هم‌خوانی نداشت و از نظر تماس پوستی مادر و نوزاد بیشتر از برخی از کشورهای خاورمیانه و آفریقایی بود.

میزان تماس پوستی مادر و نوزاد در برخی از کشورهای اروپایی و آمریکایی نیز با نتایج مطالعه حاضر هم‌خوانی نداشت. در این راستا میزان تماس پوست با پوست مادر و نوزاد در مطالعه Sampieri و همکارانش در سال ۲۰۱۸ در مکزیک ۷۸/۷ درصد (۲۳) و در مطالعه Kumaresana و همکاران سال ۲۰۲۲ در آمریکا ۷۴ درصد گزارش شده بود (۲۴). میزان تماس پوستی در مطالعات فوق بیشتر از نتایج مطالعه حاضر بود. دلیل تفاوت می‌تواند ناشی از تفاوت منابع دسترسی به داده‌ها باشد. در حالت ایده‌آل، داده‌ها باید از طریق مشاهده تولد و یا خود گزارش‌های از مادر در مدت کوتاهی پس از تولد جمع‌آوری شوند.

٪(۲۳) در ترکیه سال ۲۰۲۲ حدود ۵۰/۸ درصد(۱۵)، در ایران سال ۲۰۱۹ حدود ۳۲/۲ درصد گزارش شده است (۱۳).

نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعات فوق هم خوانی ندارد. علت تفاوت را می توان با تنوع دستورالعمل ها و نحوه اجرای سیاست ها توسط بیمارستان ها در جوامع مختلف توجیه کرد. با توجه به تنوع مدت زمان تماس پوست با پوست در کشورهای مختلف این اختلاف در میزان شیردهی در ساعت اول نیز قابل توجیه است. البته دانش و نگرش مادران و کارکنان درمانی نیز نقش مهمی در شروع شیردهی ساعت اول بعد از تولد دارد. در مطالعه حاضر شروع شیردهی در ساعت اول بعد از تولد در زنان چندزا و یا ساکن روستا بیشتر از سایر زنان بود.

هم چنین در نوزادانی که با وزن طبیعی بدنیا آمده بودند، نمره آپگار دقیقه اول و پنجم بالاتری داشتند و به روش طبیعی متولد شده بودند بیشتر بود. متناسب با افزایش مدت زمان تماس پوست با پوست مادر نوزاد تعداد زنانی که در ساعت اول شیردهی را شروع کرده بودند افزایش داشت. مطالعه حاضر با نتایج برخی از مطالعات هم راستا بود(۱۵, ۱۶). نتایج مطالعه کوهورت زرشناس در شیراز (۲۰۱۸) نشان می دهد که احتمال تاخیر در شیردهی در زنان با تحصیلات پایتتر، مادران سزارین شده، اضافه وزن یا چاق بیشتر است و اکثریت این مادران، تماس پوست به پوست را تجربه نکردند یا در کلاس های دوران بارداری شرکت نکرده اند(۱۳).

زایمان طبیعی بیشتر از سایر گروه ها بود. نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه Ekholuenetale و همکاران (۲۰۲۱) از نظر متغیر تحصیلات و روش زایمانی هم خوانی داشت. اما از نظر سایر متغیرها هم خوانی نداشت(۲۰). در مطالعه Ekholuenetale و همکاران (۲۰۲۰) از نظر فاکتورهای مرتبط با برخورداری از تماس پوستی مادر و نوزاد نتیجه متناقضی گزارش شده است(۲۱).

در مطالعه Aboagye و همکاران (۲۰۲۲) شیوع تماس پوستی مادر و نوزاد بعد از تولد با جنسیت نوزادان، سن مادر، تحصیلات مادر، شغل و برخوردار از بیمه درمانی مرتبط بود(۷). عدم هم خوانی نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعات فوق موید اثرات وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فردی بر وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد است که باید مورد توجه مدیران و برنامه ریزان مراقبت مادر و کودک قرار گیرد. نتایج مطالعه حاضر نشان داد اکثریت نوزادان در ساعت اول بعد از تولد از پستان مادر تغذیه شده بودند.

در مطالعه عبدالغنی در عربستان (۲۰۲۱) حدود ۴۵٪ از مادران در یک ساعت اول شیردهی را آغاز کرده بودند(۱۹). در مطالعه مقطعی که بر روی ۵۸۶ زن در برزیل در سال ۲۰۲۰ انجام شده بود شیوع تغذیه نوزاد با شیر مادر در ساعت اول تولد ۴۴/۹٪ (۶)، در ۱۷ کشور واقع در جنوب صحرای آفریقا در سال ۲۰۲۳ حدود ۶۲/۸۹٪ (۷)، در مکزیک در سال ۲۰۲۲ حدود ۹۴/۵

و آنها را کمتر در معرض تأثیر باورهای فرهنگی و ارزش‌های سنتی قرار دهند. زنانی که به روش سزارین زایمان کرده‌اند، ممکن است تاخیر قابل توجهی در شروع شیردهی داشته باشند که جدایی طولانی مدت از نوزاد و مشکلات در قرار دادن نوزاد برای شیردهی پس از سزارین ممکن است منجر به این تاخیر شود.

بنابراین، برای حفظ و بهبود میزان شیردهی در ۲۴ ساعت اول زندگی، باید عواملی مانند نوع زایمان توسط مسئولان و سازمان‌های متولی در نظر گرفته شود. مطالعه انجام شده در کشورهای کم و متوسط درآمد نیز این یافته را تایید می‌کند که تقریباً در همه کشورها نوزادانی که به صورت طبیعی متولد شده‌اند، در مقایسه با نوزادانی که از طریق زایمان سزارین متولد شده‌اند، زودتر شیردهی را شروع کرده‌اند (۱۲). از این رو آموزش کارکنان مراقبت‌های بهداشتی با بهبود دانش، نگرش و انطباق با شیوه‌های توصیه شده شیردهی ضروری به نظر می‌رسد.

یکی از نقاط قوت مطالعه این است که مطالعه روی حجم نمونه نسبتاً خوبی انجام شده بود. هم چنین انتخاب افراد به روش تصادفی سیستماتیک صورت گرفته است. جمع‌آوری داده به صورت پرونده خوانی نبوده و مدت زمان کوتاهی پس از زایمان به صورت حضوری بر بالین مادران از طریق مصاحبه جمع‌آوری شده است. مدت زمان تماس پوستی بر حسب دقیقه ثبت شده است. این باعث شد دیدگاه روشنی از جزئیات مدت زمان

طبق مطالعه انجام شده در اتیوپی (۲۰۲۳) میزان شروع شیردهی در ساعت اول تولد در مادرانی که از خانواده‌های ثروتمند بودند، تحصیلات متوسطه و بالاتری داشتند، زایمان طبیعی در بیمارستان انجام داده بودند و عامل زایمان آن‌ها ماما بوده است، بیشتر بود (۱۶). که با نتایج حاصل از این مطالعه از نظر متغیرهای دارایی، وضعیت تحصیلی مادر، نوع زایمان، محل زایمان، عامل زایمان همخوانی دارد. همچنین براساس مطالعه مقطعی انجام شده توسط میراحمدی زاده (۲۰۲۰) در جنوب ایران، نوع زایمان و محل زایمان دو عامل مهم پیش‌بینی کننده در تغذیه انحصاری با شیر مادر در ۲۴ ساعت اول زندگی بودند.

در ۲۴ ساعت اول پس از تولد، ۸۷ درصد از نوزادان به طور انحصاری با شیر مادر تغذیه شدند و این میزان در بین مادرانی که زایمان طبیعی داشتند و در بیمارستان‌های دولتی زایمان کرده بودند به طور قابل توجهی بالاتر بود و متغیرهای درآمد خانواده، سطح تحصیلات والدین و شغل والدین در شیردهی مؤثر بودند (۱۴). که نتایج مطالعه ما را تایید می‌کند البته در مطالعه ما شغل والدین بررسی نشد. همچنین در این مطالعه میزان شیردهی در مادرانی که به روش سزارین زایمان کرده بودند نسبت به زایمان طبیعی کمتر بود.

در واقع می‌توان گفت مادران دارای تحصیلات عالی ممکن است در مورد اهمیت آغوز و خطرات ذاتی تغذیه نوزاد با شیرخشک یا غذای کمکی قبل از شروع شیردهی آگاهی بهتری داشته باشند

وضعیت نسبتاً مطلوب بود. با توجه به ارتباط تماس پوستی مادر و نوزاد با روش زایمانی، برنامه‌ریزی برای طراحی مداخلات مناسب برای افزایش پوشش تماس پوستی و شیردهی در ساعت اول بعد از تولد به خصوص در زایمان‌های سزارین نیز پیشنهاد می‌شود.

تشکر و قدردانی

نتایج گزارش شده برگرفته از طرح تحقیقاتی است که در دانشگاه علوم پزشکی زنجان با کد اخلاق ZUMS.REC.1401.329 به تصویب رسیده است. بدین وسیله محققان از همکاران محترم واحد تحقیقات بالینی بیمارستان آیت الله موسوی زنجان جهت مساعدت در اجرای طرح و استفاده از خدمات کامپیوتری و تمام مادران شرکت کننده در این مطالعه کمال تشکر و قدردانی را دارند.

تعارض منافع

نویسندگان در نوشتن این مقاله هیچ تضاد منافی ندارند.

برقراری تماس پوستی به دست بیاید به طوری که در برخی از موارد مدت تماس پوستی کمتر از ۵ دقیقه برقرار شده بود. البته حالت ایده آل این است که از طریق مشاهده مستقیم کیفیت و کمیت عملکرد پرسنل بیمارستان ارزیابی می‌شود که این مورد به عنوان نقطه ضعف مطالعه می‌باشد. یکی از محدودیت‌های این مطالعه این است که داده‌ها به صورت خودگزارشی از مادران دارای نوزادان ترم و سالم جمع‌آوری شده است. هم چنین آگاهی و نگرش مادران و کارکنان در این مطالعه بررسی نشده است. لذا پیشنهاد می‌شود تحقیقات در آینده با در نظر گرفتن این محدودیت‌ها انجام گردد.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد وضعیت تماس پوستی مادر و نوزاد و شیردهی در ساعت اول بعد از تولد در بیمارستان آیت الله موسوی زنجان در وضعیت مطلوب بود. ولی وضعیت تماس پوست به پوست مطابق با دستورالعمل وزارت بهداشت در

References

1. <https://www.unicef.org.uk/babyfriendly/baby-friendly-resources/implementing-standards-resources/skin-to-skin-contact/>.
2. Moore ER, Bergman N, Anderson GC, Medley N. Early skin-to-skin contact for mothers and their healthy newborn infants. *Cochrane Database Syst Rev*. 2016;11(11):Cd003519.
3. Brimdyr K, Stevens J, Svensson K, Blair A, Turner-Maffei C, Grady J, et al. Skin-to-skin contact after birth: Developing a research and practice guideline. *Acta Paediatr*. 2023;112(8):1633-43.
4. WHO Guidelines Approved by the Guidelines Review Committee. *Baby-Friendly Hospital Initiative: Revised, Updated and Expanded for Integrated Care*. Geneva: World Health Organization Copyright © 2009, World Health Organization and UNICEF.; 2009.
5. Abdulghani N, Edvardsson K, Amir LH. Worldwide prevalence of mother-infant skin-to-skin contact after vaginal birth: A systematic review. *PLoS One*. 2018;13(10):e0205696.

6. Campos PM, Gouveia HG, Strada JKR, Moraes BA. Skin-to-skin contact and breastfeeding of newborns in a university hospital. *Rev Gaucha Enferm.* 2020;41(spe):e20190154.
7. Aboagye RG, Okyere J, Dowou RK, Adzigbli LA, Tackie V, Ahinkorah BO, Seidu AA. Prevalence and predictors of mother and newborn skin-to-skin contact at birth in Papua New Guinea. *BMJ Open.* 2022;12(9):e062422.
8. Zarshenas M, Zhao Y, Binns CW, Scott JA. Determinants of in-hospital feeding practices in Shiraz, Iran: Results of a prospective cohort study. *Birth.* 2019;46(1):137-45.
9. Uchoa JL, Barbosa LP, Mendonça LBA, Lima FET, Almeida PC, Rocha SSD. Influence of social determinants of health on skin to skin contact between mother and newborn. *Rev Bras Enferm.* 2021;74(suppl 4):e20200138.
10. Ware JL, Li R, Chen A, Nelson JM, Kmet JM, Parks SE, et al. Associations Between Breastfeeding and Post-perinatal Infant Deaths in the U.S. *Am J Prev Med.* 2023;65(5):763-74.
11. Theurich MA, Davanzo R, Busck-Rasmussen M, Díaz-Gómez NM, Brennan C, Kylberg E, et al. Breastfeeding Rates and Programs in Europe: A Survey of 11 National Breastfeeding Committees and Representatives. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2019;68(3):400-7.
12. Mallick L, Wang W, Farid S, Pullum T. Initiation of Breastfeeding in Low- and Middle-Income Countries: A Time-to-Event Analysis. *Glob Health Sci Pract.* 2021;9(2):308-17.
13. Zarshenas M, Zhao Y, Binns CW, Scott JA. Determinants of in-hospital feeding practices in Shiraz, Iran: Results of a prospective cohort study. *Birth.* 2019;46(1):137-45.
14. Mirahmadizadeh A, Moradi F, Zahmatkesh S, Abasi A, Salari A, Hassanipour S, Mokhtari AM. Evaluation of breastfeeding patterns in the first 24 h of life and associated factors in south of Iran: a cross-sectional study. *Clinical Epidemiology and Global Health.* 2020;8(1):33-7.
15. Dudukcu FT, Aygor H, Karakoc H. Factors Affecting Breastfeeding within the First Hour After Birth. *Niger J Clin Pract.* 2022;25(1):62-8.
16. Mengistu GT, Mengistu BK. Early initiation of breast feeding and associated factors among mother-baby dyads with immediate skin-to-skin contact: cross-sectional study based on the 2016 Ethiopian Demographic and Health Survey data. *BMJ Open.* 2023;13(3):e063258.
17. Nahidi F, Tavafian SS, Haidarzade M, Hajizadeh E. Opinions of the Midwives about Enabling Factors of Skin-To-Skin Contact Immediately after Birth: A Descriptive Study. *J Family Reprod Health.* 2014;8(3):107-12. [Persian]
18. Ebrahimi M, Jahanfar S, Takian A, Khakbazan Z, Vazifekhah S, vatandoust D, Geranmayeh M. Barriers of skin-to-skin contact in the first hour of life in healthy term infants: A Qualitative study *Nursing and Midwifery Journal.* 2022;20(3):178-200. [Persian]
19. Abdulghani N, Cooklin A, Edvardsson K, Amir LH. Mothers' perceptions and experiences of skin-to-skin contact after vaginal birth in Saudi Arabia: A cross-sectional study. *Women Birth.* 2022;35(1):e60-e7.
20. Ekholuenetale M, Barrow A, Benebo FO, Idebolo AF. Coverage and factors associated with mother and newborn skin-to-skin contact in Nigeria: a multilevel analysis. *BMC Pregnancy Childbirth.* 2021;21(1):603.
21. Ekholuenetale M, Onikan A, Ekholuenetale CE. Prevalence and determinants of mother and newborn skin-to-skin contact in The Gambia: a secondary data analysis. *J Egypt Public Health Assoc.* 2020;95(1):18.
22. Aboagye RG, Boah M, Okyere J, Ahinkorah BO, Seidu AA, Ameyaw EK, et al. Mother and newborn skin-to-skin contact in sub-Saharan Africa: prevalence and predictors. *BMJ Glob Health.* 2022;7(3).
23. Sampieri CL, Fragoso KG, Córdoba-Suárez D, Zenteno-Cuevas R, Montero H. Influence of skin-to-skin contact on breastfeeding: results of the Mexican National Survey of Demographic Dynamics, 2018. *Int Breastfeed J.* 2022;17(1):49.

24. Kumaresan T, Flink-Bochacki R, Huppertz JW, Morris B. Prevalence and predictors of mother-infant skin-to-skin contact at birth: findings from a U.S. tertiary medical center. *J Matern Fetal Neonatal Med.* 2022;35(25):10206-12.
25. Alenchery AJ, Thoppil J, Britto CD, de Onis JV, Fernandez L, Suman Rao PN. Barriers and enablers to skin-to-skin contact at birth in healthy neonates - a qualitative study. *BMC Pediatr.* 2018;18(1):48.